



LET'S NOT
BECOME
THE EVIL
THAT WE
DEPLORE

CREATE

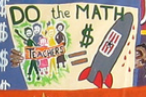
PEACE

ECONOMY

FREE
WATER
FOR
ALL

Why the President
has to
lose the
election
to save
the world

WIND POWER



PRACTICE
COMPASSIONATE
IMPEACHMENT

IMPEACH
DUSTY HEART

TAKE BACK
OUR
COUNTRY!

Green
Energy Needs
WAR
LEAVES
EVERY
CHILD
BEHIND

STOP THE ARMS RACE
IN SPACE

TORTURE IS NOT AN
AMERICAN VALUE

END THE OCCUPATION

TEACH
TOLERANCE
STOP
SPYING ON US!

BRING
BACK
HABEAS
CORPUS

civil
liberty
forum

Will
there
be
PEACE

KINDNESS Love
AND
COMMUNITY
COMPASSION
I MAgINE



Contents

Následující článek by se dal vztáhnout vedle ekonomiky a trhu i na další koncepty a společenské jevy. Je třeba rozlišovat, kdy máme co dělat s danými, přírodními zákony stvořenými jevy a kdy se potýkáme s výtvořeny myšlení, které existují jen díky živné půdě, kterou jim poskytujeme ve vlastní mysli. To, že máme k dispozici vyšlapané cestičky, ze kterých jsme už po generace neuhnuli a na kterých se nám třeba dokonce dobře dařilo vůbec neznamená, že není možné vyšlapat pěšinky zcela nové, nebo že by nešlo objevit a využít cesty dosud naprosto nepředpokladatelné – o tom nás ostatně přesvědčuje celá dosavadní historie.

Když vás článek zaujme, můžete si dát některá videa přednášejícího Douglase Rushkoffa, objednat si [Life Inc.](#), zmínit se o tomto článku v blogu nebo v diskuzi, a kdybyste uměli zařídit, abych tato kniha u nás mohla vyjít, ozvěte se prosím – rád bych ji přeložil.

[Life Inc. – The Movie](#)

[Life Inc. Dispatch 1-10](#)

[Přednáška „Radical Abundance: How We Get Past „Free“, z Web 2.0 Expo, New York 2009](#)

[Economics is not natural science](#) 11.8.2009

Trh, na kterém probíhá většina současného obchodu, není předurčen neměnnými zákony vesmíru. Nejde o přírodní jev. Je to hra, hra s velmi specifickými pravidly, uvedená do

pohybu lidmi a s lidskými záměry. Proto žasnu, když vědci a lidé, kteří se jako vědci označují, tento trh studují jako by šlo o součást přírody, něco jako počasí nebo korálový útes.

Nejde totiž o výtvar přírody, ale o uměle vytvořený systém. A chovat se k trhu jako k jedinému možnému výsledku evolučních procesů znamená uzavřít si možnost trh rekonstruovat a měnit. Je to, jako bychom se probudili ve světě, kde na všech počítačích běží jen ten jeden operační systém, a co je ještě horší, vůbec bychom nevěděli, že jiné operační systémy mohou existovat. Prostě bychom se na Windows dívali jako na danou věc a svůj svět bychom ohýbali kolem potřeb tohoto operačního systému.

Je na našich nejdůslednějších myslitelích a spisovatelích, aby svou práci nestavěli na všeobecně uznávaných, ale do značné míry lidmi vytvořených konceptech. Aby vykonávali svou práci dobře, musí být schopni rozlišovat mezi mapou a samotným územím – a rozpoznat, když staví na premisách, které zabarvují jejich pozorování a závěry. Jak nám ukazuje nebývalý zájem o vývody [Richarda Dawkinse](#), [Daniela Dennetta](#), [Sama Harrise](#) a Christophera Hitchense, narůstá zájem o myslitele, kteří si troufají utkat se s mýty o stvoření světa. To, že je dnes jednodušší zpochybnit svrchovanost Boha než se dotknout svrchovanosti trhu nám však ukazuje, že jsme nadále náchylní k víře ve svět stvořený, svět s předem danými podmínkami – obzvláště, když někomu taková víra vlastně zajišťuje živobytí.

Příliš mnoho inženýrů, vědců, spisovatelů a teoretiků považuje výchozí předpoklady našeho korporacemi ovládaného trhu za přírodní zákonitost. Někteří dokonce své výzkumy podnikají hlavně proto, aby tyto předpoklady podpořili. Pokud se rozšíří ekonomický koncept nulové ceny, jak ho popisují [Chris Anderson](#) nebo [Clay Shirky](#), psaní knih

se stane neplaceným prostředkem, jak si zajistit placenou pozici přednášejícího. Jak by v takovém případě mohli profesionální spisovatelé a teoretici uniknout nutnosti přizpůsobit své práce tomu, co chce korporátní trh s osvětou slyšet? Jako by hodnota teorií a vzhledů byla dána čistě použitelností v tržním sektoru.

Ať už jde o počestné hlupáky, slepé následovatele nebo lidi cynicky využívající podmínek trhu, výsledek je tentýž: naše schopnost přicházet s odpověďmi na nejnovější výzvy je bržděna nutností přizpůsobit tyto odpovědi stávající situaci na trhu. A tak jsme povzbuzováni, abychom na ekonomii aplikovali závěry genetiky, neurovědy nebo systémové teorie, a abychom tak činili v nebezpečně deterministickém duchu.

Ve své probíhající snaze definovat a bránit fungování trhu vědou a systémovou teorií prosazují někteří z dnešních nejlepších myslitelů, možná bezděčně, určitou mytologii o obchodu, kultuře a konkurenci. Tato mytologie je však stejně falešná, nebezpečná a ve výsledku dusivá jako každé jiné náboženství. Tento trend začal na stránkách digitálního magazínu Wired, který byl schopen dezorientovaným spekulantům přátelským způsobem vyložil technologické novinky a vědecké objevy. Lidé z Wired se nesnažili nějak zásadněji napadnout principy trhu. Namísto toho bankéřům a investorům nabídl mapu k této nové zemi, a spojili je s konzultanty, jejichž rady byly třeba k udržení stávajícího vlivu na ekonomiku.

Prvním a patrně nejvlivnějším z autorů byl [Peter Schwartz](#), který v roce 1997 spolu s Peterem Leydenem předpověděl „dlouhý boom“ prosperity a ozdravení životního prostředí za podpory digitálních technologií, který měl trvat nejméně 25 let, ale také pokračování systému otevřeného trhu. [Kevin](#)

[Kelly](#) předvídal, že digitální nadbytek bude pro trhy založené na nedostatku výzvou, ale přišel také se způsoby, jak největší firmy mohou z tohoto jevu těžit.

[Stewart Brand](#) se přidal ke Schwartzovi a dalším při založení GBN, futuristické konzultační firmy. Už jen její jméno, Global Business Network, se zdálo vrhat nové světlo na ty části ekonomiky, ve kterých byl kvůli rychlému šíření internetu vyhlášen výjimečný stav. Ta měla za úkol zajistit, že všichni od Williama Gibsona, přes [Briana Ena](#) až po [Marvina Minského](#) budou dělat konzultanty největším dnešním korporacím. Mohli by si však tyto lidé vybrat, co vlastně budou říkat? Brand v roce 1984 slavně prohlásil, že „informace chtějí být svobodné“ – ovšem až poté, co pronesl jinou, mnohem méně známou větu: „informace chtějí být drahé, protože jsou tak cenné“. Byly jeho práce spolu s pracemi dalších autorů pročesány s úmyslem nalézt kousky, které by se mohly hodit při prosazování pokřivené vize nové ekonomiky? Byli by členové kontrakultury schopni použít svůj nově získaný vliv konzultantů pro špičky Fortune 500 firem, aby dosáhli změn terénu, na němž trh funguje, nebo by se o to vůbec nesnažili usilovat v přesvědčení, že pohlcení všeho a všech vítězným korporátním kapitalismem je nevyhnutelné? Scénáře, které byly výsledkem jejich prací, a podle kterých si korporace mohly zajistit pokračování nadvlády nad svým respektivním segmentem trhu, poukazují spíše na druhou možnost.

[Chris Anderson](#) zanalyzoval, kam dnešní vývoj směřuje, ale místo aby nabídl vizi ekonomie pro svět netrpící nedostatkem, poradil firmám, aby pomocí toho, čeho mají nadbytek, prodávali cokoli, co se jim podaří nadále v nedostatku udržovat. Podobně se nový koncept sítě od [>Tima O'Reillyho](#) a Johna Batelle, Web Squared, stal ve

výsledku šablonou, podle které mohou firmy vydělat peníze ovlivňováním indexů, které lidé používají k navigaci v informačním prostoru.

Věda i technologie nabourávají dlouho zažitě předpoklady o nutnosti hierarchického řízení, o konkurenci a o nedostatku. Ale naši hlavní myslitelé nám místo skutečně revolučních axiomů, použitelných jako základ pro další vývojový krok, mohou nabídnout nejspíš jen nápady, pomocí kterých je možné se vzniku sítí, novým technologiím a objevům, které hrozí, že odhalí dnešní trh jako účelově nastavenou pokerovou hru, přizpůsobit. Nejsou to nová pravidla pro novou ekonomiku, ale nová pravidla pro udržení starých ekonomických zájmů tváří v tvář masivní decentralizaci.

Není problém najít důkazy o tom, že korporátní trh ovlivňuje využití výsledků jakéhokoliv vědního oboru. Přitom nám však naše omezená ekonomická perspektiva brání podporovat hodnoty, které tržní cenu nemají. Omezovat se při uvažování o ekonomice jen na její dnešní podobu a své závěry prezentovat jako téměř vědecky dokázané je obzvláště zavádějící.

Předpoklad nevyhnutelnosti a předurčenosti, který podobné uvažování tvaruje, stejně jako jeho servilnost vůči dogmatům trhu, je ale nejnebezpečnější proto, že pak dále prosakuje ke spisovatelům a myslitelům, kteří už se tržními silami nezabývají přímo či uvědoměle. Podporuje, jak přímo tak i svým příkladem, ochotu na ekonomiku aplikovat závěry genetiky, neurovědy nebo třeba teorii systémů, a činit tak jednak deterministicky, a jednak často také nedbale. Potom stačí málo, a vliv trhu vykoná zbytek práce – ohne uvažování mnoha z dnešních nejlepších myslí tak, aby prospívalo záměrům těch, kdo je platí.

A tak [Steven Johnson](#) ve finále staví, možná více než by bylo záhodno, na firmám prospěšných důkazech o tom, že komerční televize a počítačové hry jsou prospěšné. Schválně, kolik korporací by najalo řečníka, který by tvrdil, že věci jako marketing a média jsou škodlivé? Podobně Malcolm Gladwell opakovaně používá nedávné objevy neurovědy, aby dokázal, že vyšší rozumové funkce slouží vlastně jen k vykonávání pohnutek z ještěřích částí mozku – z čehož by plynulo, že už se rovnou můžeme nechat vést profesionály z reklamy, protože beztak všichni jen bezmyšlenkovitě reagujeme na nejvýraznější stimuly. Business je za vším, a je to vlastně úplně v pořádku.

Toto rozšířené zaměňování dnešního ekonomického pořádku za přírodními zákony podložený jev snižuje význam nových objevů, a má značný vliv na vztah veřejnosti k vědě, která s těmito objevy přišla. Korporacemi koupení autoři neusilují o (ani neoslavují) napadání struktur s monopolem na vytváření hodnoty nebo centralizaci měny, což nové technologie a objevy ze samé své podstaty dělají. Raději korporacím prodají nový, na vědě založený algoritmus, který jim usnadní investování do nové tváře trhu. Lepší prodejnost takových knih a vyšší honoráře za přednášky pak autory vedou k tomu, aby příště dnešní uspořádání trhu zohlednili ještě více. Pište knihy, které se líbí firmám, a sami na tom vyděláte. Cyklus se opakováním sám posiluje. Že něco takového pomůže splatit hypotéku však ještě neznamená, že se z toho stane pravda.

Je faktem, že díky slepému přijetí určité teorie trhu se většina takovýchto konceptů v předpovídání budoucnosti zmýlí. Místo 25 let prosperity a zlepšujícího se životního prostředí se objevila bublina dotcomů a globální oteplování. Stejně tak se ukázalo, že neustálý ponor do médií není

něco, co by lidským bytostem prospívalo, a že lidé jsou schopní reagovat i na složitější výzvy, než jaké představují zjednodušené emocionální výkřiky ideologů. Decentralizující vliv nových médií se střetává s nebyvalou centralizací korporátních konglomerátů.

Tyto teorie o trhu selhávají ne proto, že by v nich obsažená matematika a věda nefungovaly, ale proto, že jsou nevhodně aplikovány. Přesto jim až příliš mnoho teoretiků věří, a zoufale hledají způsoby, jak nadále těžit z tržních modelů odvíjejících se od nedostatku. Mezitím zůstává nepovšimnuta závažná otázka: může dnešní ekonomický model, pravidla hry nastavená před půl tisíciletím panovníky a vynucená silou, udržet v šachu aktivitu skutečného trhu, probíhající mezi lidmi za pomoci počítačů?

Lidé znovu začínají vytvářet a směřovat hodnoty sami za sebe, a postupně si uvědomí, že trh, který považovali za daný, vlastně nemá opodstatnění. To je ta pravá hrozba dneška – a snaha celou věc zakrýt teoretickými hrátkami na tom nic nezmění, ani tomu nezabrání.

Vytváření trhů: od přebytků k umělému nedostatku

Fungujeme dnes nikoliv v nějaké přirozené ekonomice, ale v souboru pravidel vytvořených v pozdním středověku za účelem zabránit nekontrolovatelnému vzestupu třídy kupců, kteří si beztrestně vytvářeli a vyměňovali statky. Dnes bychom to nazvali peer-to-peer ekonomikou, nezávislou jak na centrálních zaměstnavatelích, tak na centralizované měně.

Lidé svozili z polí obilí, nechali si je zvážit v sýpce a odešli se směnkou, obvykle vyraženou do tenké kovové fólie. Ta mohla být rozdělena na menší kousky a těmito kousky šlo v

okolí platit. Každý kousek představoval dané množství zrní. Tyto peníze tedy vlastně vyrostly, a velikost úrody určovala celkové množství peněz v oběhu.

Na tomto druhu peněz je zajímavé, že se s časem snižovala jejich hodnota. Sýpka musela dostat zapláceno, nějaké zrní sežraly myši nebo se znehodnotilo. Každým rokem také sýpka znovu vydala směnky na obilí, pro které si nikdo nepřišel. Takovéto peníze tedy měly spíše sklon obíhat, než že by je chtěl někdo hromadit. Lidé tyto peníze potřebovali utratit v čase, po který měly svou hodnotu. Do značné míry platí, že čím více je peněz v oběhu, tím lepší je ekonomika a větší hojnost – v tehdejší době si můžeme povšimnout například všeobecné rozšíření preventivní údržby strojů a náradí, a také mnoha zlepšení a vynálezů – jako například výkonnější větrné a vodní mlýny.

Mnoho měst se mělo tak dobře, že své přebytky investovali do dlouhodobých projektů, například do katedrál. Toto předrenesančního období, takzvaný „věk katedrál“, nebyl sponzorován Vatikánem. Stavby byly hrazeny z prosperujících místních ekonomik. Pracovní týden se zkracoval, lidé dorůstali větší výšky, a stoupala i průměrná délka života.

Neznamená to, že tato doba byla dokonalá, to v žádném případě. Nesnažím se ani v nejmenším volat po návratu do středověku, avšak pokud se chceme dobrat pravdivého náhledu na systém, který dnes chybně považujeme za správný a jediný možný, je nutné vyhodnotit ekonomické mechanismy, které těm dnešním předcházely.

Feudální páni, králové a šlechta se tohoto vzniku bohatství neúčastnili. Jejich rodiny nedokázaly skutečné hodnoty vytvářet už celá staletí. Hledali tedy způsob, jak si zachovat

své společenské postavení tváří v tvář sílící střední třídě. Přišli se dvěma nápady, které nás v podstatě beze změny provázejí až dodnes, a postupně se staly tak samozřejmou součástí obchodu a podnikání, že je mylně považujeme za dané a přirozené.

První inovací byla centralizace měny. Jak lépe zajistit, aby si bohatí udrželi své bohatství, než omezit dostupnost peněz? Monarchové postavili blahobytné místní měny mimo zákon a lidé místo nich museli pro směnu používat centrálně vydávanou a záměrně těžko dostupnou měnu říše. Centralizovaná měna šla také snáze danit, a ještě ke všemu dávala centrální bance možnost si snadno přivydělat pomocí zhoršení kvality peněz (např. snížením obsahu zlata v původně zcela zlaté minci). Měna postavená na nedostatku přinesla tendence k shromažďování. Ti, kdo k takové měně mají přístup, mohou bohatnout prostě jen půjčováním nebo pasivním investováním do jiných lidí, kteří měli hodnotné výsledky. S tím, jak se bohatství začalo stahovat směrem k centru, přišly nově vzniklé okraje ekonomiky rychle o prosperitu. Během několika desítek let po zavedení centralizované měny ve Francii se na venkově rozšířila chudoba, samozásobitelské zemědělství přestalo fungovat, a udeřil mor. Ekonomika, kterou dnes máme za výsledek renesančních inovací, pro svůj rozvoj získala vhodné podmínky až když Evropa kvůli moru ztratila nadbytek (polovinu) pracovní síly.

V dnešní době je vydávání měny, jinak vlastně veřejná služba, stále kontrolováno centrálními bankami podobným způsobem. Centrální banka měnu do oběhu vydá tak, že ji poskytne jako půjčku jiné bance, a ta ji pak zase půjčí dál. Každý článek z výsledného řetězu dlužníků musí splatit víc, než si půjčil. To s sebou nese nutnost vzájemné konkurence,

a nevyhnutelnost bankrotů: je totiž třeba se zakousnout do peněz, které si půjčili ostatní, aby bylo možné vlastní dluh splatit i s úroky, a růst je podmíněný dalšími půjčkami. Avšak ekonomika se striktně vynucenou centralizovanou měnou musí růst, aby bylo z čeho splácet úroky. Hlavní silou už tedy nejsou nabídka a poptávka, ale nutnost splatit dluhy. Kdo nezvládá růst skutečně, musí skupovat jiné podniky, aby rostl alespoň na papíře: ačkoliv téměř 80% firemních spojení a akvizic nepřináší ani jedné straně zisk, růst i za cenu ohrožení dlouhodobé hodnoty vyžadují jak pravidla ekonomie založené na dluhu, tak akcionáři, které tato podoba trhu favorizuje.

Druhým velkým vynálezem byla společnost s výsadní listinou, pomocí které mohli králové předat výhradní kontrolu nad určitým odvětvím nebo oblastí společnosti, výměnou za možnost do tohoto podniku investovat. Vznikly tak monopolní trhy: Britská Východoindická Obchodní Společnost měla například exkluzivní právo obchodovat v amerických koloniích. Kolonisté, kteří vypěstovali bavlnu, ji neměli dovoleno prodávat nebo z ní dokonce cokoliv vyrábět. To by znamenalo vznik hodnoty zdola, a z takto vzniklé hodnoty by centrální autority nic neměly. Místo toho museli kolonisté bavlnu prodat Společnosti, za pevné ceny, Společnost zajistila odvoz zpět do Anglie, tam z bavlny jiná monopolní korporace vyrobila oblečení, a to pak bylo odesláno zpět do Ameriky, aby si ho kolonisté konečně mohli koupit. V tomto řetězu nešlo o efektivitu – cílem prostě bylo vydělat víc.

Výsledná ekonomika vedla a často přímo nutila lidi, aby přijali zaměstnání ve výsadních společnostech místo co by dělali věci prostě jeden pro druhého. Když obyvatelé Indie začali plést lana, které potom mohli prodat Nizozemské

Východoindické společnosti, zasadila se tato korporace rychle o nové zákony, které výrobu provazů v Indii postavily mimo zákon pro všechny s výjimkou společnosti. Bývalí výrobci museli zavřít krám, a pokud chtěli lana plést dál, museli se spokojit se mzdou nižší, než si vydělali sami, a stát se zaměstnanci Společnosti.

Dopadlo to celé tak, že máme ekonomiku postavenou na nedostatku a konkurenci namísto přebytku a spolupráce, ekonomiku, která nemůže fungovat na trvale udržitelné úrovni, protože z principu potřebuje růst. Ať už se v ní dá nalézt něco jako přírodní zákony nebo ne (a to je věc, o které bychom také měli vést diskuzi), rozhodně není přírodním výtvozem vzniklým bez lidských zásahů. Je to systém vzniklý v konkrétním okamžiku naší historie, vytvořený konkrétními lidmi s velice svéráznými záměry.

Podobně jako umělci v časech renesance, kteří si většinou museli najít patrona, který je při práci podporoval, většina vědců, matematiků, teoretiků a technologů dnes si musí hledat podporu ve veřejném nebo v privátním sektoru, aby mohli vykonávat svou práci. Tuto podporu však nedostanou, když budou přespříliš přivolávat pozornost k probíhající partii hry Monopoly, obecně považované za naši ekonomiku – získají ji v případě, že jejich poznatky pomohou novodobým patronům ve hře.

To zabarvuje jejich pozorování i závěry. Jako John Nash, který experimentoval s teorií her pro RAND v padesátých letech dvacátého století, tito konzultanti vidí konkurenci a sobeckou vypočítavost i tam, kde žádná není, a odmítají důkazy, které neodpovídají jejich předem učiněným závěrům. Přestože později svá tvrzení odvolal, Nash a jeho kolegové původně nedokázali uvěřit, že by si někdo z pokusných subjektů, kterým bylo předloženo tzv. věžňovo

dilema, skutečně zvolil možnost spolupracovat s ostatními, a původní výsledky svého výzkumu jednoduše ignorovali.

Podobně dnes zastánci digitálního libertarianismu využívají všechny důkazy, které dokážou sehnat, aby ukázali jak evoluční principy reflektují vrozenou soutěživost lidí i dalších životních forem, a přitom ignorují mnohem pečlivější výzkumy o spolupráci jako jednom ze základních principů, na kterých stojí nejen lidská společnost. Archeolog Glynn Isaac například předvedl, že sdílení jídla, dělba práce, udržování sociální sítě a další formy spolupráce jsou tím, co našim prapředkům umožnilo přežít. A výzkum harvardského biologa Iana Gilbyho o lovu netopýrů a šimpanzů ukazuje pokročilé formy spolupráce a dělby kořisti bez ohledu na to, jaké kdo vyvinul úsilí k jejímu ulovení.

Namísto toho je populární soustředit se na jednání a soupeření ve vlastím zájmu, konec konců jde přece o přežití nejschopnějších. Bez ohledu na to, zda si [Steven Pinker](#) přeje, aby byla jeho práce používána tímto způsobem, jeho závěry o snižujícím se množství násilí mezi lidmi jsou jinými používány jako důkaz toho, že když kultura přijme volný trh, zvyšuje to její mírumilovnost. A [Ray Kurzweil](#) dokonce vykázal celou lidskou rasu do pomocné role v mnohem důležitějším procesu, evoluci strojů – odlidštěný přístup, který si až nepěkně notuje s principy industriální ekonomiky, ve kterém je většina lidských bytostí odsouzena do role pasivně reagujících konzumentů.

Ve vizi [Chrise Andersona](#) o nadcházejícím „petabytovém věku“ ani nejsou potřeba žádní lidští vědci, protože sebeorganizující se struktury, které se vynoří z multidimenzionálních souborů dat nepůjde přehlédnout. Vlastnosti přírodních systémů, jejichž složitost povstává samovolně z jednoduchých jevů, jsou stavěny na roveň

souhrám okolností ve vyprojektovaných tržních systémech. Jak naznačuje koncept neviditelné ruky Adama Smithe nebo zmínka rakouského ekonoma Friedricha Hayeka o „katalaxii“, trhy by měly dosáhnout rovnováhy prostě z principu, jako každý jiný komplexní přírodní systém.

Ve zkratce, podobné ekonomické teorie si z přírody vybírají příklady, které potvrzují danost jinak zcela uměle vytvořeného trhu: sobecké jednání, nevyhnutelná rovnováha, nedostatečnost zdrojů, nutnost konkurence a přežití nejschopnějších. Tímto způsobem podporují myšlenku, že zákony umělého nedostatku ve fiskálních schématech jsou dané a nezměnitelné, zatímco ve skutečnosti jde o ideologii vynucenou pomocí střelného prachu. Když nic jiného, použití vědeckého jazyka dopřává těmto slepě přijímaným ekonomickým předpokladům nezaslouženou autoritu.

Dopady sítě

Nejhorší na tom všem je, že když se objeví Internet, tedy médium s destabilizujícím potenciálem, jehož působením by mohlo dojít k závažným změnám, tento zbabělý a polovičatý způsob výzkumu si potencionální převratnosti novinky všímá jen do chvíle, než se podaří vymyslet způsoby, jakými toto působení dostat pod kontrolu, a naplánovat odpovídající firemní strategie.

Étos open source, díky kterému každý, kdo rozumí zdrojovému kódu programu, může program upravit i zcela přepracovat podle svým potřeb, je Jeffem Howem přepracován na „crowdsourcing“, díky kterému korporace mohou opět těžit z práce skutečných lidí – a bez dalších nákladů. Termín „virální média“ je přeložen Malcolmem Gladwellem jako „společenská nákaza“, nebo Timem

Draperem jako „virální marketing“ – techniky, které pomáhají oddělením marketingu směřovat povědomí o lidském potenciálu do omezující škatulky možností zvolitelných z role zákazníka.

Se sklonem k decentralizaci, který sebou nové médium nese, se tedy počítá jen do chvíle, než mozky v područí trhu přijdou s opatřeními, která jejich šéfům umožní pokračovat v původních praktikách jako by se nechumelilo.

Mezitím, než se tak stane, korporátní libertariánské think tanky ve svých závěrech prezentují evoluční teorie [Richarda Dawkinse](#), aby pomocí nesedících přirovnání podepřeli chaotickou logiku kapitalismu, a zároveň radí politikům, jak ve svůj prospěch mohou využít víru fundamentalistických křesťanských kreacionistů, případně jak zmanipulovat veřejnost a způsobit, aby lidé za seberealizaci považovali možnost si všechno koupit, či jak posilovat nedůvěru v sociální stát. Je to neuvěřitelně cynické.

Není třeba být géniem nebo vědcem, aby člověk mohl pochopit, že způsob, jakým jsou nastavena dnešní ekonomická pravidla, nebere ohled ani na lidské hodnoty ani na zákony fyziky. Trh, narozdíl od červeného posuvu vzdalujících se hvězd, nemůže narůstat donekonečna. Kolik znáte živočichů, kteří by se snažili co nejrychleji nahromadit dostatek tukových zásob, aby si pak mohli dovolit odejít na zbytek života do důchodu? Jak by mohla metrika, jakou je hrubý národní produkt, ukazovat na stav ekonomiky, když se jevy jako úniky toxických látek či epidemie nemocí počítají jako krátkodobé plus?

Internet opravdu může fungovat jako rhizom, kořen, ze kterého může v kterékoliv části vypučet rostlina, ale stále je poháněn měnou, která sice byla zamýšlena pro nejrůznější

účely, ale rozhodně ne jako neutrální médium. Většina lidí nadšených novými obchodními možnostmi Internetu schvaluje úsilí Google stavět otevřené systémy, podobně jako jejich předchůdci schvalovali dar otevřeného trhu, který rozvojovým zemím světa věnovala Světová banka – tedy zcela bez pochopení a zájmu o to, čemu že se vlastně země třetího světa otevírají.

Ať už se bavíme o fenoménu Web 2.0, Wikipedii, sociálních sítích nebo možnostech mobilního připojení, síť nabízí lidem možnost budovat ekonomiky postavené na jiných pravidlech a stojící mimo dnešní ekonomickou mapu, mylně pokládanou za samotné území lidských interakcí.

Rozjet startup či postupně zvětšovat firmu je možné s minimem peněz i zcela bez nich. Banky a investiční kapitál, na kterém bylo dříve podnikání závislé, je v těchto případech zbytečný. To je skutečný důvod dnešní takzvané ekonomické krize: o možnost půjčit si a s úroky splácet, na které je založená dnešní shora řízená hra, už není takový zájem. Dokážeme vyvinout místní a doplňkové měny, barterové sítě a další výměnné systémy nezávislé na centrální bance, a provádět s jejich pomocí a za použití mobilního telefonu bezpečné transakce.

Když tyto možnosti začneme využívat, uvědomíme si, že může existovat trh založený na jiných principech, než je nedostatek – což je nutné, pokud někdy máme přijít na způsob, jak do našeho světa potencionálně začlenit pokročilé energetické zdroje, nabízející nadbytek energie. Dnes již totiž nejde o to, že bychom neměli možnost používat obnovitelné zdroje energie – jen zatím nikdo nepřišel s konceptem trhu, který by si se vzniklým nadbytkem dokázal poradit. Buckminster Fuller by nás ujistil, že nejde o problémy přírody, ale o problémy designu.

Pokud věda může zpochybnit koncept Boha, neměla by se bát ani trhu. Obojí je konec konců výtvořem člověka.

Musíme přestat udržovat v oběhu výmysly o tom, že samotná existence se řídí neměnnými zákony ekonomiky. Tyto takzvané zákony jsou ve skutečnosti ekonomickými mechanismy vládců z 13. století. Ti z nás, kdo se zabývají výzkumem digitální kultury a jejích dopadů na trh musí veřejnosti odhalit, že ekonomika je jen umělou konstrukcí. Ačkoliv může být podrobena vědeckým metodám a matematickému bádání, není to přírodní věda. Je to aplikace teorie her, obsahující v základech soubor předpoklů, které mají jen pramálo společného se skutečnou genetikou, neurologií, evolucí nebo přírodními systémy.

V minulosti věda objevila nepříjemný astronomický fakt – totiž že Země není středem vesmíru. Tento postoj ohrozil stávající společenský řád a ti, kdo s ním přišli, se nesetkali s porozuměním. Dnes má věda podobnou možnost: odhalit chybné předpoklady, na kterých stojí náš dnešní ekonomický model, místo snahy jej krátkodobými kroky zpevnit tak, aby odolal vlivům vynálezů a objevů které tento náš sdílený přelud ohrožují.

Současný ekonomický systém se prostě zadrhnul nadobro. Je na čase přestat předstírat, že vlastně odpovídal potřebám našeho dnešního světa.